

Stina Tegnhed

Arkeologisk utredning Norra Villmanstrand

Halland, Halmstad kommun, Snöstorps socken, Fyllinge 20:393

Hallands Kulturhistoriska museum, Kulturmiljö Halland

Uppdragsverksamheten, Halmstad 2018

Arkeologisk utredning 2017

Omslagsbild: Ortofoto med utredningsområdet markerat. Skala 1:50 000.

Layout: A. Andersson

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet

Ärende nr ms2006/02316

Innehåll

Sammanfattning	5
Topografi och fornlämningsmiljö	6
Slaget vid fyllebro	8
Syfte och frågeställningar	9
Frågeställningar slagfältslämning	9
Metod	11
Slagfältslämning	11
Förhistoriska fornlämningar	12
Resultat	12
Metalldetekteringsfynden	12
Tolkningsförslag	19
Platsens kunskapspotential	19
Åtgärdsförslag	20
Tekniska och administrativa uppgifter	23
Referenser	24
Övriga källor	25
 Bilagor	 27
Bilaga 1 Fyndförteckning med figur A, B och C	
Bilaga 2 Schaktbeskrivning	
Bilaga 3 Daniel Borgmans uppställning över de olika arméerna	
Bilaga 4 Fotografier över fynd som gallrats ut inför magasinering	
Bilaga 5 Storlek metalldetekteringsrutor	

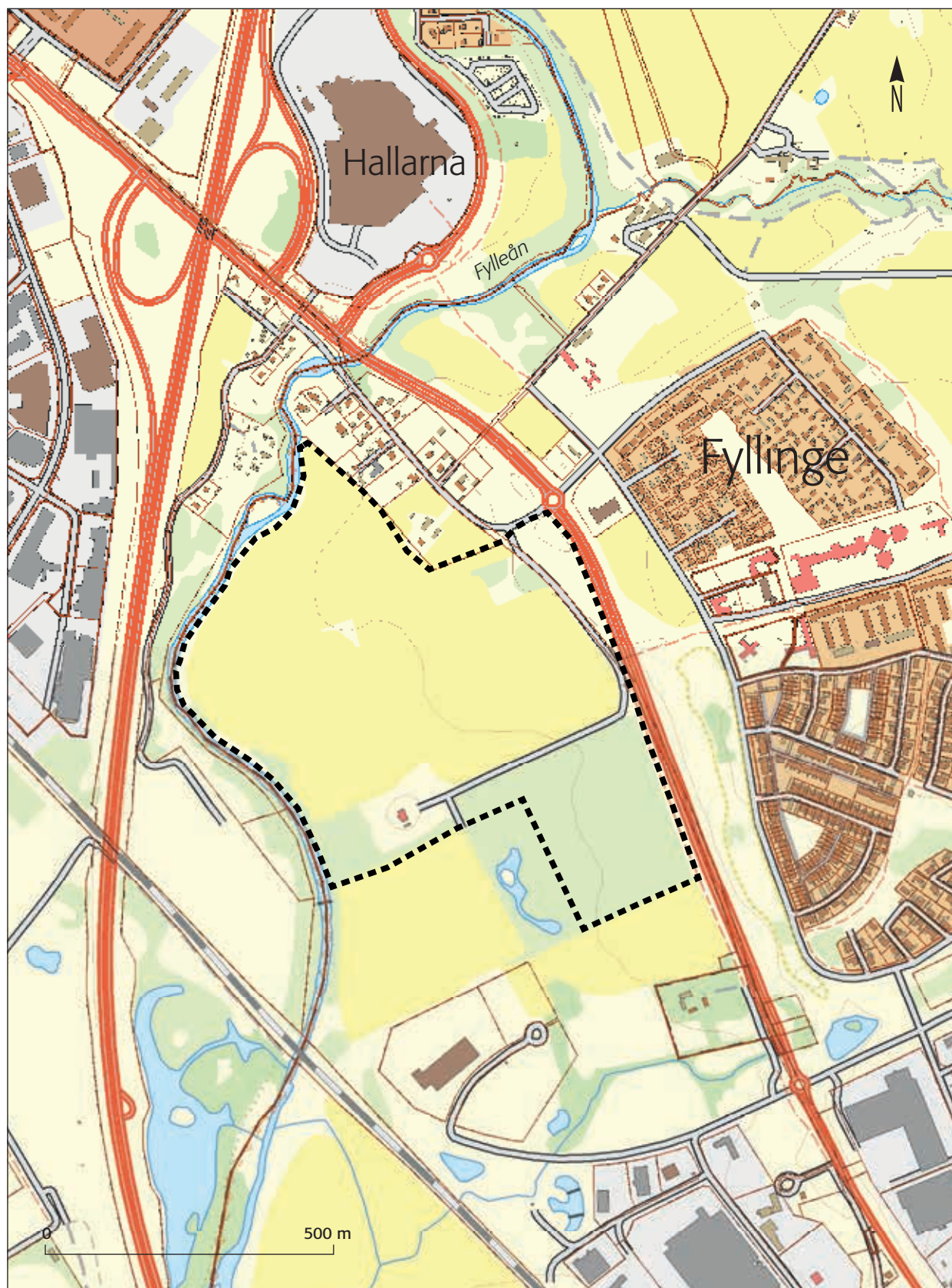

Fig. 1. Utredningsområdet (streckat). Skala 1:10 000.

SAMMANFATTNING

Kulturmiljö Halland har med anledning av detaljplaneläggning av Norra Villmanstrand genomfört en arkeologisk utredning inom ett 408 000 m² stort område under oktober månad år 2017. Vid utredningen undersöktes om möjliga förhistoriska lämningar samt lämningar efter slaget vid Fyllebro, som ägde rum i augusti 1676, fanns bevarade inom det aktuella området.

Den arkeologiska utredningen genomfördes dels genom att matjorden i 26 rutor, jämnt fördelade över utredningsområdet, metalldetekterades och dels genom gängse sökschaktsdragning med grävmaskin där den underliggande alven med möjliga förhistoriska/historiska lämningar undersöktes.

Utredningen resulterade i att 128 stycken föremål påträffades som tolkas ha en koppling till slaget. De utgörs av artefakter som muskötikulor, pistolikulor, druvhagel, handgranatskärva och föremål som kan kopplas till kavalleriet såsom flera hästskor och del till stigbygel. Även föremål som kan kopplas till soldaterna såsom exempelvis knappar, soljor, beslag, skedar, blyämnena och mynt påträffades. Föremålen påträffades spridda över ett relativt stort område.

Metalldetekteringen resulterade i att en relativt komplex bild av slaget uppbyggades inom det nu aktuella utredningsområdet. Metallfynd som kan knytas till slaget fanns spridda inom stora delar av utredningsområdet. Dock saknades tydliga koncentrationer av fynd som skulle kunna indikera stridslinjer och närstrider i slaget. Den uppställning av de svenska och danska arméer i östvästlig riktning, vilken har presenterats tidigare (exempelvis Borgman 2014, och syns i bataljmålning över slaget utförd av konstnären Lemke år 1684) kunde ej bekräftas vid denna utredning. Skulle de respektive arméerna haft en sådan uppställning, torde den avsatta fyndmängden inom det nu aktuella utredningsområdet varit betydligt större. Fram tonar istället bilden av ett betydligt mer kaosartat händelseförlopp vid slagtillfället, som avsatt söndertrampade hästskor, och dräktdetaljer från soldaternas kläder som ryckts av.

Baserat på fyndens karaktär samt förekomst presenteras i denna rapport ett 50 000 m² stort område i den östra delen av utredningsområdet inom vilket fortsatta antikvariska insatser förordas, i formen av en metalldetektering där föremål kopplade till slaget år 1676 tas tillvara och säkras inför kommande exploatering (se fig. 8).

Förhistoriska lämningar påträffades i två av utredningsschakten i den östra delen av utredningsområdet. De två områdena med förhistoriska lämningar benämns i rapporten som Objekt 1 (utgörs av sju stolphål) och Objekt 2 (består av tre härdar). De är belägna på ett avstånd på 75 meter mellan varandra. Dessa objekt förordas en arkeologisk förundersökning vid fortsatt exploatering av området. Dock bör denna förundersökning ske först efter att metalldetekteringen genomförts i det intilliggande området.

Ett cirka 75 000 m² stort område som idag täcks av tätvuxen energiskog i utredningsområdets sydöstra del kvarstår att utreda arkeologiskt.

BAKGRUND

Halmstads kommun arbetar med detaljplanläggning av ett ca 720 000 m² stort område benämnt Norra Villmanstrand, beläget mellan stadsdelen Fyllinge och Riksväg 15 i öster och Fylleåns vattenflöde i väster. Platsen är belägen cirka 4 kilometer söder om Halmstads innerstad.

Inom den norra delen om 408 000 m² har Kulturmiljö Halland under oktober månad år 2017 utfört en arkeologisk utredning. Väderleken var växlande från ganska god till massivt regnande. Den nederbördsrika hösten medförde att marken var mycket blöt och

ställvis på åkermarken stod vatten som inte sjönk undan.

Den södra delen av detaljplaneområdet (omfattande 312 000 m²) utreddes arkeologiskt i april månad 2002. Vid utredningen påträffades en stenåldersboplatz (Snöstorp RAÄ 104) invid Fylleån samt en härd daterad till yngre järnålder, folkvandringstid, Snöstorp RAÄ 105 (Toreld 2002). Stenåldersboplatzen undersöktes och dokumenterades vid en arkeologisk förundersökning i november 2003. Lokalen bedömdes därvid som färdigdokumenterad, och inga ytterligare antikvariska åtgärder var motiverade (Ängeby 2002).

TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

Åkermarken består av jordarterna morän och sand. Marken sluttar, både svagt från öster mot den lägre belägna delen i väster men även i den norra delen av området sluttar marken svagt norröver ned mot Fylleån. Höjden över havet är ca 10 meter i öster till cirka 1 meter i väster.

På höjdryggen som löper i NNV-SSÖ-riktning öster om det aktuella utredningsområdet finns en bronsåldershög samt läget för tre undersökta och borttagna dylika (Snöstorp RAÄ 27:1, 29, 30 och 50), medan en femte har haft en mer indragen placering (Snöstorp RAÄ 36). I södra delen av höjdryggen undersöktes en omfattande boplatz (RAÄ 106) vars bebyggelse har sitt ursprung i yngre bronsålder men där huvudvikten av bebyggelsen men också aktiviteterna skall tillskrivas förromersk järnålder (Toreld & Wranning, 2003).

Strax norr om höjdryggen har man tidigare iakttagit ett flertal härdar, vilka resulterat i boplatzlämningen Snöstorp RAÄ 84

i fornminnesregistret. Hur många och dess exakta lokalisering är inte känt då det aldrig skedde någon arkeologisk undersökning. Förekomsten är istället baserad på den tidigare ägaren till Olofstorps gård som gjorde iakttagelserna när kommunen anlade en infartsväg till bostadsområdet vid Fyllinge. Vid förundersökningen i mars 2016 konstaterades att boplatzlämningen Snöstorp RAÄ 84 inte breder ut sig inom förundersökningsområdet. Inom området påträffades endast en härd som daterades till övergången yngsta bronsålder och förromersk järnålder (RAÄ Snöstorp 119). Vid ovan nämnda förundersökning påträffades även enstensättning (RAÄ Snöstorp 118) som tolkades vara enstensatt botten i en grav och det som återstår utgörs av ett skikt med fint lagd sten i varierande storlek. Ett mycket litet träkolsfragment av al insamlades i stensättningens sydöstra del och daterades genom ¹⁴C-analys till senneolitikum, år 2115-2100 och/eller 2035-1975 f.Kr (Tegneshed 2016a).

Fig 2. Utredningsområdet med omgivande fornlämningar. Skala 1:10 000.

Vid en arkeologisk utredning 2014 inför planerad byggnation inom fastigheten Fyllinge 20:393, cirka 75 meter öster om det nu aktuella utredningsområdet, påträffades förhistoriska lämningar av boplatsskikt, såsom stolphål, gropar, en härd, en ränna samt fynd av bränd och obränd bearbetad flinta (Snöstorp RAÄ 117). Vid undersökningen hittades även en blykula som sannolikt härrör från slaget vid Fyllebro 1676 (Nilsson 2014).

Två minnesmärken efter slaget vid Fyllebro finns sydost om det aktuella utredningsområdet. Ett av dem är placerat ovanpå en gravhög och utgörs av en cirka 6 meter hög granitsten med inskriptionen CARL XI BITRÄDD AF RUTGER v ASCHEBERG VANN HÄR SIN FÖRSTA SEGER DEN XVII AUG MDCLXXVI INVÅNARE AF HALLAND RESTE MINNESVÅRDEN UNDER CARL XIV JOHANS X REGERINGSÅR (Snöstorp RAÄ 27:2). Den andra minnesstenen står cirka 250 meter söder om den förra. På minnesstenen utförd som en 1,3 meter hög klumpsten i granit finns inskriptionen ”Stympad men kämpande föll här den tappre Lutzow i fältslaget 17 aug 1676” (Snöstorp RAÄ 28).

Slaget vid Fyllebro

Utredningsområdet är beläget inom en större areal där slaget vid Fyllebro utspelade sig år 1676. Slaget, som är ett av de större mellan danskar och svenskar, ägde rum om morgonen den 17 augusti 1676 på den södra sidan av Fylleån. Uppgifter om härarnas storlek varierar något, men torde enligt historikern Eric Stade ha varit ungefär mellan 3 500–4 000 man i den danska och ungefär 6 000 i den svenska. Svenskarna besegrade den danska hären och de fruktansvärda förlusterna på

de bägge sidorna beräknas vara 1 500 döda danskar och ungefär 200 svenskar (Stade 2005:97ff). För svenskarnas del innebar det att krigslyckan vände i Skånska kriget. För den unge kung Karl XI var det första slaget som regent och ledare för fältarmén. Även om svenskarna inte strategiskt fullt ut förmådde utnyttja sin seger, så blev resultatet på sitt sätt avgörande för utgången av det Skånska kriget 1676-1679. Framgången vid Fyllebro innebär att belägringen av Halmstad bröts och svenskarna kunde upprätta en spärr genom Halland, vilket i sin tur hindrade danskarna att marschera norrut för att stödja de norska styrkorna i anfällen mot Göteborg.

De allra första spåren efter slaget påträffades den 21 november 2011 då Kulturmiljö Halland genomförde en förundersökning inför planerad byggnation av en livsmedelsbutik strax söder om Fyllingevägen. Det var för övrigt den första gången i Sverige som en slagfältslämning undersöktes och registrerades i FMIS efter en exploateringsarkeologisk undersökning. Fornlämningen erhöll beteckningen Snöstorp RAÄ 114 (Tegnstedt 2011) och resulterade i en arkeologisk undersökning i mars 2012 varvid spår efter slaget i form av granatsplitter och kulor säkrades (Tegnstedt 2012).

År 2016 fick Kulturmiljö Halland anledning att åter undersöka resterna efter slaget då markavsnittet strax norr om livsmedelsbutiken blev föremål för planerad försäljning inför moskébyggnation. Vid förundersökningen och slutundersökningen metalldetekterades det 8 000 m² stora området och bland de fynd som påträffades och säkrades från slaget fanns sprängstycken från haubitsgranater, två stycken druvhagel, blykulor, delar av hästskor, mynt och knappar.

Förekomsten av dessa föremål visar att området troligen inte var själva centrum där artilleritrupporna stod uppställda utan att området istället rymde kavalleriet på svenskarnas högerflygel. Samma höst var ett markavsnitt om 13 200 m², beläget 300 meter nordost om undersökningsområdet för den planerade moskén, föremål för en arkeologisk utredning inför att Halmstad kommun, Samhällsbyggnadskontoret, planerade ett vattenmagasin på platsen. Vid den arkeologiska utredningen påträffades inga fynd efter slaget vid Fyllebro. I sammanhanget är det ett mycket intressant resultat, då avsaknaden av fynd indikerar att slaget har sin utbredning och koncentration västsydväst om det då aktuella utredningsområdet (Tegnshed 2016b).

Daniel Borgman, historiker och numera Utvecklare Kulturarv vid Region Halland utarbetade för ett antal år sedan en informationsskylt om slaget som står placerad invid Fyllingevägen. Informationsskylten visar även en karta som enligt Borgman är en syntes av flera olika källor, bland annat Erik Dahlbergs samtida skisser och den berömda

bataljmålningen över slaget. Borgman studerade hur många soldater som ingick i respektive enhet och mätte ut på en karta hur stora de skulle bli i verkligheten med reglementsenliga avstånd och luckor. Han tog även i beaktande och analyserade den danske befälhavaren Duncans manövrer ur ett lineartaktiskt perspektiv (Borgman, e-post 2015-04-14). Enligt denna uppställning sammanfaller den nordligaste delen av utredningsområdet med slagets västra halva där den danska arméns kavalleri och infanteri samt den svenska arméns kavalleri var uppställda (Se Bilaga 3). Den danska armén hade Walters Dragonregemente (3 respektive 4 skvadroner), Sönderjydske infanteriregementet (1 bataljon) och Rosenkrantz värvade regemente (2 bataljoner) uppställda, medan den svenska armén hade Smålands kavalleriregemente (2 skvadroner), Änkedrottningens livregemente (1 respektive 2 skvadroner), Västgöta regemente (4 skvadroner), Skåne-Bohusläns dragonregemente (1 skvadron) och Älvsborgsregemente (1 bataljon).

SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Utredningens syfte är att utreda fornlämningsbilden inom norra delen av detaljplaneområdet Norra Villmanstrand samt att så långt möjligt beskriva denna. Resultatet skall ligga till grund dels för Länsstyrelsens bedömning av behovet av ytterligare beslut och dels för Halmstad kommuns vidare planering av området.

Då både de topografiska förhållandena och den kringliggande fornlämningsmiljön indikerar att det inom det aktuella utredningsområdet skulle kunna finnas en okänd fornlämning dold under mark var syftet med

utredningen dels att utreda möjliga förhistoriska lämningar och dels utreda huruvida Slaget vid Fyllebro 1676 berört denna mark.

Frågeställningar Slagfältslämning

Utifrån resultaten av de arkeologiska undersökningarna som genomförts 2011, 2012 och 2016 av Snöstorps RAÄ 114 österut i Fastigheten Fyllinge 20:393 vet vi att närområdet i öster berörts av slaget. Den stora skillnaden gällande förutsättningen för den aktuella utredningen jämfört med de tidigare insatserna

var storleken på undersökningsområdet på närmare 408 000 m². Det borgade för den helt unika chansen att möjligen kunna ringa in slaget vid Fyllebro. Bedömningen inför utredningen var att utredningsområdet utifrån sin storlek och placering rymde hög potential att kunna ge svar på frågeställningar om uppställningar, centralområden, ev. slutstrider och vilken typ av vapen som använts.

Uppställningen av de danska och svenska trupperna, som t ex presenterats av Borgman (se ovan i texten samt figur i Bilaga 3) sågs inför utredningen som ett förslag och en ledtråd om att slaget verkligen utspelats inom utredningsområdet. Dock bar vi med oss in i projektet erfarenheten från de senaste årens slagfältsarkeologi som i flera fall visat att gamla kartor med inritade uppställningar ofta är helt missvisande. Undersökningsresultaten från det omskrivna slaget vid Edgehill 1642 (en avgörande drabbning under inbördeskriget i England) är bara ett av flera exempel på vad slagfältsarkeologin kan åstadkomma. Det visade sig att slaglinjerna måste vridas 90° i förhållande till vad alla kartor och tidigare tolkningar gjort gällande (Foard 2009).

Den teoretiska uppställningen ger en vink om slaguppställningarnas omfattning och komplexitet, men äldre arkivuppgifter och kartor är notoriskt opålitliga. Det visar sig gång på gång att slagfältsarkeologi producerar helt andra bilder än de skriftliga dokumenten. Ibland ligger inte bataljplatserna där man trott, och vid andra tillfällen innehåller fyndmaterialet information eller artefakter som föranleder en grundlig revision av historien. Det kan finnas flera anledningar till detta förhållande, men som bekant brukar sanningen beskrivas som det första offret i

väpnade konflikter. Befälhavare har i alla tider bánt på verkligheten för att upphöja sin egen insats vid en seger, eller bortförklara ett nederlag. Ju längre tillbaka i tiden vi kommer, desto färre var skrivkunniga och detta i sig garanterade att segerherrarnas och den sociala elitens versioner är vad som står till buds för den arkeologiska och militärhistoriska forskningen. Ytterligare en faktor är att dåtidens kartografer hade begränsade möjligheter att under brinnande krig skapa helt tillförlitliga underlag. Ofta hade kartritaren i fråga inte ens varit på platsen där bataljen utkämpats (Knarrström, in prep). Här har kanske slagfältsarkeologin en av sina viktigaste uppgifter – att hitta de faktiska platserna där drabbningarna stod.

Denna första antikvariska insatsen inom området syftar till att fastställa var eventuella centrala stridsområden ligger och utreda vilken typ av fynd/fyndintensitet som kan förväntas. I detta första skede kan inte en kvadratmeter av ytan avfärdas.

Även förekomsten av massgravar inom utredningsområdet togs i beaktande (jfr Knarrström, A. 2006). Uppgifter om antalet döda är något varierande, men enligt historikern Stade dödades cirka 1 500 danskar och ungefär 200 svenskar (Stade 2005:97ff). För en så pass liten stad som Halmstad, vilken två år innan slaget, år 1674 har 467 mantalsskrivna invånare (dvs äldre än 15 år) är det en betydande mängd döda att hantera. Kyrkogården kring Sankt Nikolai var inte så stor att den kunde ta emot en sådan mängd döda vid ett och samma tillfälle. Uppgifter finns att de knappt tiotal officerare som stupade har begravts på kyrkogården, medan de meniga begravts på annan plats. Några skriftliga belägg för var de döda soldaterna har begravts

finns inte. Öster om Nissan skall staden på 1600-talet ha haft en garnisonskyrkogård. Exakt var den ska ha varit belägen har ej kunnat bekräftats men ett förslag är att det ska vara utanför och i anslutning till Österskans (Carlie 1997:52ff). Men den stora mängden

döda, stupade på ett ändå ganska betydande avstånd från staden och dessutom i sommarvärme, torde kunna borge för att de döda begravts i massgravar i närområdet där de föll, dvs inom det nu aktuella utredningsområdet.

METOD

För att utreda fornlämningsmiljön inom det 408 000 m² stora utredningsområdet användes två olika metoder vid den arkeologiska utredningen. Den förhistoriska fornlämningsmiljön utreddes genom att utredningsschakt drogs med hjälp av grävmaskin med cirka 50 meters mellanrum i främst nordsydlig riktning över utredningsområdet. För att utreda slagfältslämningens varande inom utredningsytan metalldetekterades ett antal provrutor jämnt spritt över utredningsområdet. Här nedan beskrivs utredningsmetoderna mer noggrant:

Slagfältslämning

För att tillfullo kunna utreda slagfältslämningens fulla potential användes två högkvalitativa detektorer, den ena av modellen Minelab explorer SE, med standardloop och loop för djupsök av typen Coiltech. Den andra detektorn som användes var av modellen C. Scope. Metalldetekteringen utfördes under ledning av slagfältsexpert Bo Knarrström och förutom honom själv detekterade Kulturmiljö Hallands arkeologer Ola Kadefors och Stina Tegneth.

För att hitta eventuella förtätningar och stridslinjer avsågs ett antal provrutor (20x40 meter) jämt fördelade över utredningsytan. För att erhålla kunskap om matjordens tjocklek och sammansättning inom

de undersökta rutorna vid utredningen placerades ett utredningsschakt rakt igenom rutan i nordsydlig riktning där matjorden skiktvis avlägsnades, varvid matjorden metalldetekteras i ytterligare en lägre nivå, för att fånga matjordens lägsta nivå närmast alven. Detta i syfte att utreda matjordens sammansättning och fyndspridningens olika nivåer och utröna fyndpotentialen i djupare lagerföljder.

Då alla detekteringssignaler kom att följas upp, undersökas och dokumenteras kom metalldetekteringen att ta betydande tid i anspråk, vilket är högst nödvändigt för att en gång för alla kunna ha en chans att förstå slagets skeende och framför allt klarlägga var slagfältet faktiskt ligger. Genom att utföra en grundlig arkeologisk utredning genom metalldetektering har vi möjligheten att säkra spår, vilka alla är oerhört viktiga då vi genom tolkningen av dem ökar förståelsen av slaget.

Fynden mättes och samlades in för registrering och vidare fyndhantering. Erfarenheten från de arkeologiska undersökningarna 2012 och 2016 inom slagfältslämningen öster om Riksväg 15 då rester efter artilleribeskjutning såsom haubitsgranat och druvhagel påträffades, bidrar till att vi kan förvänta oss även liknande fynd inom detta utredningsområde. Därför hade även en post för konservering tagits upp i kostnadsberäkningen.

Utredningsområdet präglas stort av den direkta närheten till Fylleån, vilken om-

ringar utredningsområdets norra och västra del. För att utreda eventuella kolluvier drogs djupschakt ned till cirka 2 meters djup under dagens marknivå i några utav schakten. Dessa schakt lades igen omgående efter erforderlig dokumentation för att inte orsaka fara för människor och vilt.

Förhistoriska fornlämningar

För att utreda den förhistoriska fornlämningsmiljön inom utredningsområdet drogs utredningsschakt i nordsydlig riktning med ett avstånd på 50 meter med hjälp av en stor bandgående grävmaskin. I utredningsschakten avlägsnades matjorden skiktvis ned till att alven frilades. Valet att lägga utredningsschakten i nordsydlig riktning grundar sig på erfarenheten att lejonparten av förhistorisk bebyggelse är belägen i östvästlig riktning och att vi på detta vis ökar sannolikheten att beröra eventuell bebyggelse som kan finnas inom utredningsområdet.

En arkeolog följde grävmaskinen, rensade och markerade de anläggningar och fynd som påträffats och dokumenterade sedan dessa med hjälp av GPS. Löpande skedde

även en schaktbeskrivning, där undergrunden, eventuella anläggningar, samt matjordslagrets tjocklek, beskrevs.

Vid metalldetekteringen undersöktes och följdes alla utslagssignaler upp vilket gav en unik möjlighet att även undersöka den förhistoriska metallförekomsten i utredningsområdet, något som är tämligen unikt att det sker redan i utredningsstadiet.

Vid en besiktning av utredningsområdet i samband med sammanställande av undersökningsplan och kostnadsberäkning för denna utredning tisdagen den 21 februari 2017 konstaterade undertecknad att den sydöstra delen av utredningsområdet var bevuxen med tät energiskog (träd och sly) och att inom denna del måste den arkeologiska utredningen föregås av att det röjs så att i alla fall en liten bandgående grävmaskin kan ta sig in för att gräva utredningsschakt i området. Tre stråk föreslogs att rensas upp inom partiet. Halmstad kommun hade dock ej möjlighet att ombesörja upprepning av tre stråk (se vidare under resultat) och därmed har inte utredningen kunnat utföras i denna del.

RESULTAT

Metalldetekteringsfynden

Inom de 26 metalldetekteringsrutorna totalavsöktes matjorden på metallfynd. Vardera mätte metalldetekteringsrutorna cirka 800 m². Inför starten av den arkeologiska utredningen placerades 20 rutur ut, som vardera mätte 20x40 meter, jämt fördelade över utredningsområdet. Delar av den norra halvan av utredningsområdet hade harvats inför utredningen. Dock kunde inte hela den norra

halvan harvas som planerat då det myckna regnandet under hösten medförde att harven fastnade i jorden. Även inom den harvade delen blev det alltför svårt att metalldetektera ytan på de utsatta rutorna då den blöta jorden klumpat ihop sig i stora jordkokor. Vi löste detta problem genom att svåla av det översta decimetertjocka vegetationslagret inom metalldetekteringsrutorna med hjälp av grävmaskin. Grävmaskinen lade upp det

Fig. 3. Utredningsområde (blå ram) med metalldetek-
teringsrutor (röda) och utredningsschakt (svarta).
Skala 1:5 000.

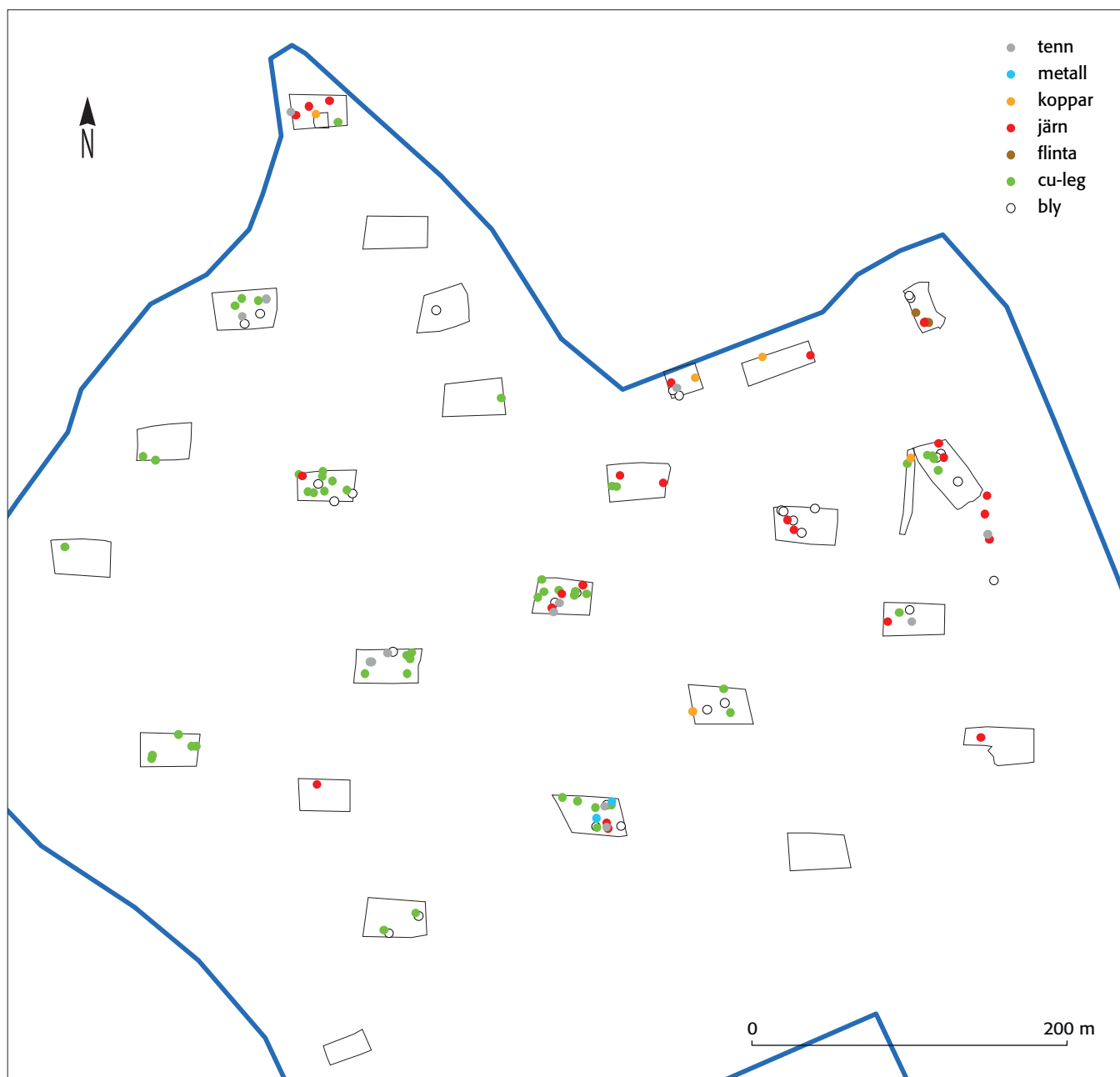

Fig. 4. Metallfyndens spridning inom metalldetekteringsrutorna. Skala 1:4 000

avlägsnade vegetationslagret i dumphögar vid sidan av rutorna. Förutom de 20 rutorna som placerats ut i förväg metalldetekterades ytterligare sex rutor som placerades ut inom de delar av utredningsområdet där fynd från slaget påträffats i omkringliggande rutor. Tillsammans uppmätte de 26 metalldetekterade rutornas yta 19 427 m². Det resterande matjordslagret som totalavsöktes inom rutorna var cirka 0,3 meter tjockt. Inom några av rutorna söktes matjorden av skiktvis då grävmaskin avlägsnade jorden skikt för skikt. Inom de rutor som visade sig innehålla artefakter som kunde kopplas till slaget, detekterades matjorden även med den detektorn med loopen för djupsök.

Material	Antal
Cu-legering	53
Bly	30
Järn	24
Tenn	13
Koppar	5
Flinta (förhistorisk)	3
Totalt	128

En första genomgång av fynden skedde i fält och då kasserades metaller som med säkerhet kunde bedömas som sentida (yngre än år 1850). Totalt samlades 153 (128+25) metallfynd in vid metalledetekteringen. Efter rengöring så gjordes en andra fyndgenomgång tillsammans med Bo Knarrström. Vid detta tillfälle kasserades 25 fynd som med säkerhet bedömdes som sentida. De resterande 128 fynden har registrerats. Den största andelen av fynden utgörs av Cu-legeringar (53 stycken varav 19 är knappar). Fynden fördelar sig inom materialkategorierna: Cu-legeringar, bly, järn, tenn, koppar, metall allmän och flinta. En utförlig fyndlista med respektive fyndnummers placering presenteras i bilaga 1 figur A, B och C.

Fördelningen av fynd inom de olika fyndkategorierna:

Cu-legering	Antal
Knappar	19
Föremål (oklar precisering)	5
Spänne/sölja	3
Beslag	3
Fragment	3
Bleck	3
Mynt	1
Supsked	1
Låsknapp	1
Sked	1
Nit	1
Smälta	1
Ornament	1
Litet lock	1
Litet band	1
Bricka	1
Smyckesdetalj	1
Hylsbotten	1
Pollett	1
Fingerborg	1
Ögla	1
Bandfragment	1
Totalt:	53

Bly	Antal
Blysmälta	9
Muskötkula	6
Pistolkula	5
Blyhagel	5
Knappfragment	2
Blyplombering/sigill	1
Blystav	1
Blyplomb	1
Totalt:	30

Järn	Antal
Hästske	11
Järnfragment	6
Lekande fragment	1
Druvhagel fragment	1
Handgranatsplitter	1
Kedja	1
Kniv/dolk blad	1
Järnring	1
Järnföremål	1
Totalt	24

Tenn	Antal
Skedfragment	3
Ryttarfigurin	2
Knapp	1
Smälta	1
Dräktdetalj	1
Tenn dekorerad	1
Fragment	1
Gaffelfragment	1
Skålbotten	1
Sked försilvrad	1
Totalt	13

Koppar	Antal
Mynt	4
Koppartråd	1
Totalt	5

Flinta	Antal
Avslag	2
Skrapa	1
Totalt	3

De föremål som påträffats vid den arkeologiska utredningen och som bedöms ha kunnat avsats vid slagtillfället utgörs av artefakter som muskötikulor, pistolikulor, druvhagel, handgranatskärva och föremål som kan kopplas till kavalleriet såsom flera hästskor och del till stigbygel. Även föremål som kan kopplas till soldaterna såsom exempelvis knappar, soljor, beslag, skedar, blyämnen och mynt. Förekomsten av dessa föremål visar att området delvis har berörts av slaget. Föremålen påträffades spridda över ett stort område. Koncentrationer av föremål som kan påvisa stridslinjer saknas.

Det finns fynd som visar tecken på närstrid såsom exempelvis splitter av handgranat, men det är en solitär i den omgivande rutan. Kanske visar den stora spridningen av fynden och frånvaron av fyndkoncentrationer på ett kaosartat händelseförlopp, som avsatt söndertrampade hästskor och dräkt detaljer från soldaternas kläder som ryckts av. Fyndbilden motsvarar inte den fyndmängd som skulle ha avsatts vid en sammandrabbning efter den uppställning av den svenska och danska armén i östvästlig riktning, som syns på Lemkes bataljmålning och presenterats i den informationsskylt som är uppställd i Fyllinge över slaget (Borgman 2014 och bataljmålning över slaget utförd av Lemke 1684 hänger i Drottningholms slott).

Vid Fylleåns strand inom det aktuella utredningsområdet saknas föremål som visar på de intensiva strider som enligt skriftliga källor (som presenterats i bl. a Hägge 1975 och Stade 2005) skulle ha utspelats vid åkanten och den bro som först rivits och sedan i all hast byggts upp igen av danskarna. Troligen kan det tyda på att det skedet av slaget utspelade sig längre österut längs ån, i närhe-

ten av dagens bebyggda del med bostadshus och trafikled Riksväg 15.

Förhistoriska lämningar Objekt 1 och 2

Samtidigt som rutorna metalldetekterades drogs utredningsschakt över utredningsområdet med hjälp av en 20-tons bandgående grävmaskin. Utredningsschakten drogs efter att området först söktes av med metalldetektor i intilliggande rutor. Denna metod användes för att inte möjliga stridslinjer skulle förstöras genom utredningsschakten. Totalt drogs 46 utredningsschakt med en sammanlagd längd av 2524 löpmeter. Inom den östra delen av utredningsområdet var marken mycket vattensjuk och vatten stod ställvis på åkern. Inom detta parti drogs schakt främst på de små förhöjningarna som fanns på åkern. Alven i utredningsområdet utgjordes främst av siltig sand och silt. Morän med sten i varierande storlek dominerade alven inom förhöjningarna i området. Matjorden mätte mellan 0,3–0,4 meter.

I två av utredningsschakten inom den östra delen av utredningsområdet påträffades några anläggningar som okulärt tolkas vara förhistoriska. Dessa har preliminärt fått benämningen Objekt 1 och 2.

Objekt 1 påträffades i utredningsschakt 1048 som drogs över en liten förhöjning i åkermarken. Sju stolphål syntes som gråa mörkfärgningar i den ljusbruna fina sanden som utgör alven i schaktet. De mäter i ytan cirka 0,3 meter i diameter och består av gråbrun humös sand. Ett av stolphålen har träkol i ytan. Anläggningarna förekommer inom det cirka 35 meter långa parti i schaktet där alven är relativt torr och består av sand. Annars utmärks det direkta närområdet av att det är mycket fuktigt med vattenpåverkad siltig och stenig alv.

Fig. 5. Ett urval av utredningsfynden. Skala 1:1. Foto: A Andersson. (fotonr. 2017-98-12).

1: Muskötkula i bly (VM 300009:24)
 2: Hagel i bly (VM 300009:17)
 3: Pistolkula i bly (VM 300009:92)
 4: Muskötkula i bly (VM 300009:91)
 5: Pistolkula i bly (VM 300009:43)
 6: Pistolkula i bly (VM 300009:36)
 7: Muskötkula i bly (VM 300009:45)

8: Låsknapp i Cu-legering (VM 300009:103)
 9: Druvhagelfragment i järn (VM 300009:93)
 10: Splitter från handgranat (VM 300009:126)
 11: Supsked i Cu-legering (VM 300009:39)

12: Spänne med förgyllning Cu-legering (VM 300009:12)
 13: Mynt från 1666 Cu (VM 300009:8)
 14: Knappfragment i bly (VM 300009:18)

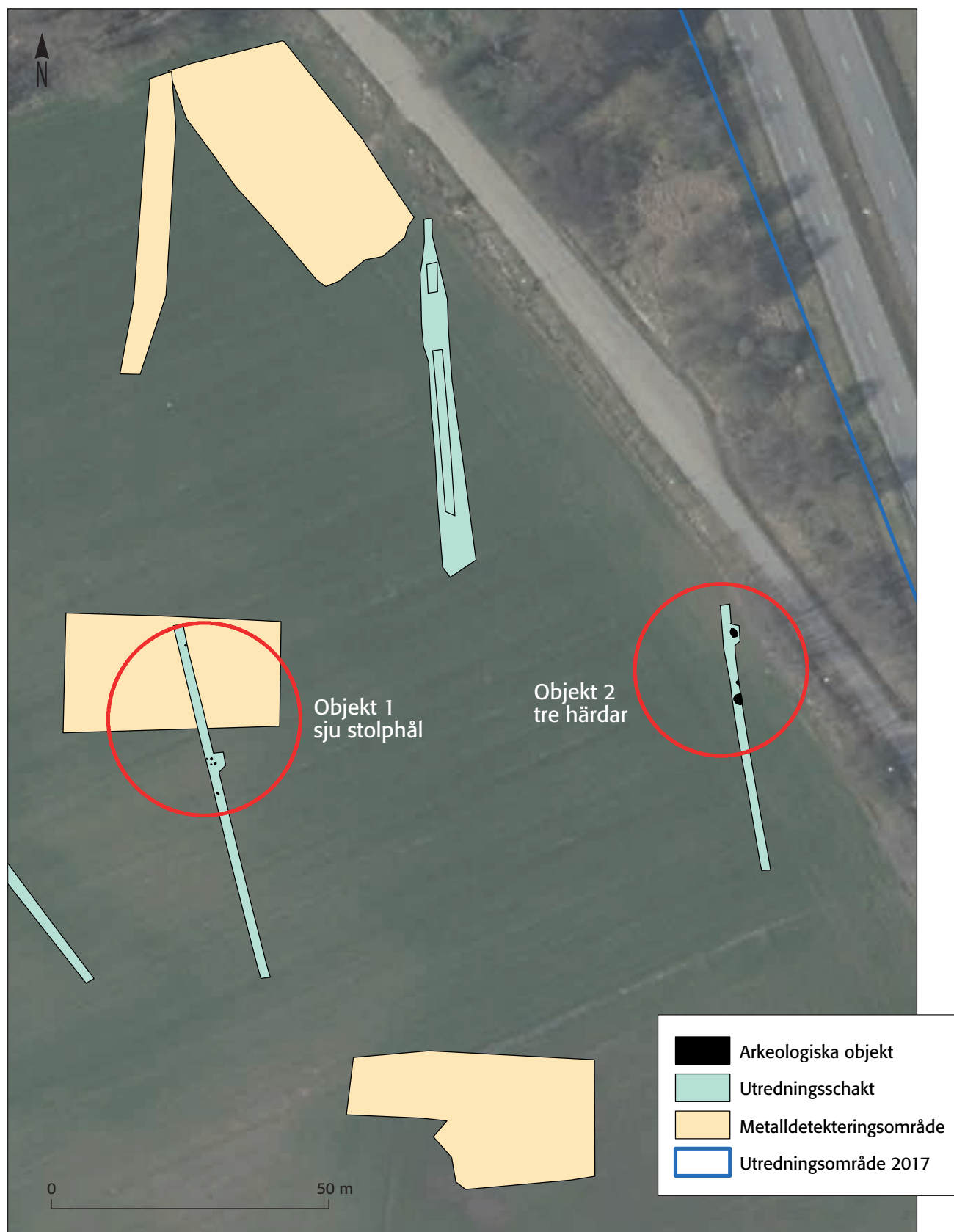

Fig. 6. Objekt 1 och 2. Skala 1:1000.

Objekt 2 som utgörs av resterna efter tre härdar påträffades 95 meter öster om objekt 1. Alven i utredningsschaktet 947 där härdarna framkom inom ett 15 meter långt parti, var mycket fuktig och utgjordes av morän, med sten i diverse storlek och grov grusig sand. De tre anläggningarna avtecknade

sig som tre svarta sotiga mörkfärgningar och verkar utgöras av härdbottnar. En av härdbottnarna togs fram i sin helhet och var 1,7 meter lång och 1,4 meter bred. De övriga två var endast delvist framtagna. Den sydligaste belägna av dem uppvisade en längd på 2 meter.

TOLKNINGSFÖRSLAG

Det aktuella undersökningsområdet innehåller spår efter slaget vid Fyllebro som ägde rum om morgonen den 17 augusti 1676, då den svenska och danska armén drabbade samman på den södra sidan av Fylleån strax söder om Halmstad. De föremål som påträffats vid den arkeologiska utredningen och som beskrivs ovan i texten under rubriken resultat, visar att området delvis har berörts av slaget. Föremålen påträffades spridda över ett stort område. Koncentrationer av föremål som kan påvisa stridslinjer saknas.

Några platser såsom exempelvis den södra åstranden av Fylleån saknar slagfältsrelaterade fynd, något som förvånade oss, men är även en tydlig indikation att stridigheternas centrum var beläget mer österut. Kanske ska även avsaknaden av stridslinjer och den ganska stora spridningen tolkas som att själva slaget var betydligt mer kaosartat än vad som kanske gjorts gällande i skriftliga källor rörande slaget. Stora delar av marken

där slaget troligen har utspelat sig, är idag bebyggt med en stor trafikled som löper tvärs igenom. Bostadsområdet Fyllinge breder ut sig på förhöjningen där troligtvis den svenska armén samlade ihop sig och bebyggelsen vid Fyllebro direkt öster och nordost om utredningsområdet omöjliggör att slagfältet undersöks i sin helhet.

Utredningsområdet ligger strax väster om de delar av slagfältet som undersöktes arkeologiskt 2011, 2012 och 2016. Metallfynden som påträffades vid den nu aktuella utredningen härrör från samma slag och därmed bör slagfältslämning Snöstorp RAÄ 114 även ha sin utsträckning över aktuell utredningsyta.

Förutom resterna efter slaget rymmer utredningsområdet två områden med förmodade förhistoriska lämningar, benämnda objekt 1 (ansamling med stolphål) och objekt 2 (härdar). Dessa utgörs av resterna efter troliga förhistoriska boplatslämningar.

PLATSENS KUNSKAPSPOTENTIAL

Kulturmiljö Halland bedömer att platsen rymmer hög potential att kunna ge svar på områdets användning vid själva slagtilfället. Stora delar av undersökningsområdet utgörs av ett stycke orörd jordbruksmark vilket innebär att de föremål som avsatts vid slag-

tilfället fått ligga intakta till skillnad från de delar av slagfältet som bebyggt av vägar och bostäder under de senare århundradena. En metalldetektering av undersökningsområdet innebär ett unikt tillfälle att studera och dokumentera lämningarna efter en händelse

som i de tidsperspektiv arkeologin vanligen hanterar inte är så lång, några morgontimmar, men som lämnar sådana avtryck i historien. Det är även spår av en tid då Halland var i ett mycket känsligt läge som orolig och utsatt gränstrakt och som arkeologiskt inte ges många tillfällen att studera. Utan att upphöja slaget vid Fyllebro 1676 som avgörande för det svenska rikets vara eller inte vara, utgör det ändå en händelse som leder fram till rikets utveckling. För svenskarnas del innebar det att krigslyckan vände i Skånska kriget.

I ett vidare regionalt perspektiv är platsen också av synnerligen stort värde eftersom eventuella fyndmaterial kan jämföras med modernt framtagna material från slagen vid Lund (1676), Landskrona (1677) och Örja

(1678). De kommer därmed att utgöra en väsentlig beståndsdel i den kunskapsuppbyggnad som under 2000-talet påbörjats rörande södra Sveriges slagfält (Knarrström 2006, 2008, 2009 och 2011, Tegnhed 2013 och 2015).

Resultaten är i sin tur också av vikt för den internationella forskning som tagit fart på den europeiska kontinenten och i Storbritannien. Jämförande nationsövergripande studier blir allt viktigare, och arkeologiska insatser på olika slagfält har genererat helt nya bilder av 1600-talets vapenutveckling, taktiska uppträdanden och gränsöverskridande distribution av militär utrustning, personal och vapen (tex. Foard & Morris 201, Schürger 2015).

ÅTGÄRDSFÖRSLAG

Kulturmiljö Halland förordar fortsatta antikvariska insatser i syfte att undersöka, dokumentera och tillvarata lämningar som finns kvar efter slaget vid Fyllebro inom det nu aktuella området inför detaljplanering.

Att de 128 fynden som tolkas ha anknytning till slaget förekommer relativt spridda över det 408 000 m² stora utredningsområdet är en försvårande omständighet. Samtidigt är avsaknaden av tydliga fyndkoncentrationer som skulle kunna indikera stridslinjer, närstrid och dylikt ytterligare en försvårande omständighet när det gäller att presentera en välavvägd fortsatt antikvarisk insats.

Kulturmiljö Halland föreslår att ett cirka 50 000 m² stort parti av det aktuella utredningsområdet undersöks i syfte att tillvara de lämningar som finns kvar av slaget (se fig. 7). Det 50 000 m² stora partiet som förordas en fortsatt antikvarisk insats har valts ut på

grund av fyndens karaktär som visar på närstrid (handgranatsplitter) samt även en ökning av antal fynd jämfört med andra delar. Men viktigt i sammanhanget är också närheten till de områden österut av slagfältet som undersökts 2011, 2012 och 2016 (se fig. 8). Då risken är överhängande att de fynd som finns kvar i marken från slagfältet far illa av de markförberedande åtgärder och transporter av maskiner som skulle behövas göras i samband med en fortsatt metalldetektering föreslår Kulturmiljö Halland att istället för en traditionell förundersökning (som skulle innebära en förtätning av metalldetekteringsrutor inom området) undersöks området i sin helhet. Idag är ungefär hälften av området som föreslås en antikvarisk fortsättning beväxt med stora och mindre träd och de behövs först avverkas innan en metalldetektering är möjlig att genomföra. Även inom

den del av området som utgörs av åkermark behövs ytan först avsvålas på översta cirka decimetern växtrester för att en ordentlig metalldetektering ska kunna genomföras i den relativt svåra markmiljön.

Metalldetekteringen av den föreslagna

undersökningsytan kan delas upp i etapper, dock bör yta för yta inom området metalldetekteras klart i syfte att skona fynden och tillfullo kunna undersöka och dokumentera resterna efter slaget vid Fyllebro.

Vidare föreslås att slagfältslämning Snös-

Fig. 7. Område av slagfältslämning som rekommenderas fortsatta antikvariska insatser, samt förhistoriska lämningar inom Objekt 1 och 2. Skala 1:5 000.

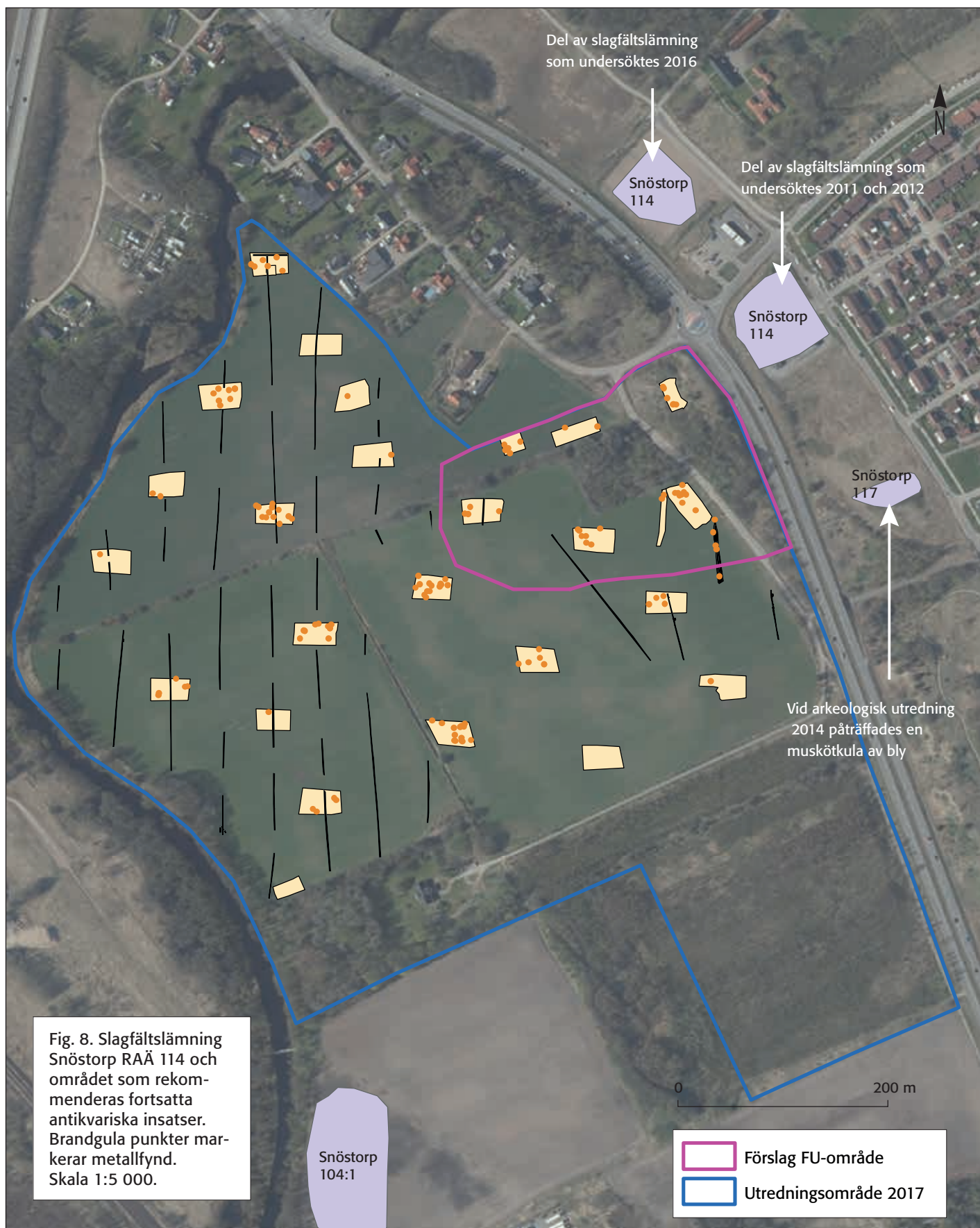

Fig. 8. Slagfältslämning Snöstorp RAÄ 114 och området som rekommenderas fortsatta antikvariska insatser. Brandgula punkter markerar metallfynd. Skala 1:5 000.

torp RAÄ 114 får en större utbredning i FMIS som bevakningsområde än vad som idag är fallet. Utredningsområdet ligger strax väster om de delar av slagfältet som undersöktes arkeologiskt 2011, 2012 och 2016 (se fig. 8). Metallfynden som påträffades vid den nu aktuella utredningen härrör från samma slag och därmed bör slagfältslämning Snöstorp RAÄ 114 även ha sin utsträckning över aktuell utredningsyta.

Kulturmiljö Halland förordar en arkeolo-

gisk förundersökning av de förhistoriska lämningarna, i rapporten benämnd objekt 1 och 2 i syfte att fastställa och beskriva fornlämningens karaktär, tidsställning, utbredning, omfattning, sammansättning och komplexitet. Dock bör denna förundersökning ske först efter att metalledekteringen genomförts i det intilliggande området.

Ett 75 000 m² stort område i sydöst kvarstår att utreda arkeologiskt.

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens beslutsnr:	431-1356-17
Eget diarienumr:	2017-57
Uppdragsgivare:	Halmstad kommun
Utförandetid:	16-27 oktober 2017
Personal:	Ola Kadefors, Stina Tegneshed (grävningsledare), Bo Knarrström, BWK Consulting (metalledektering), Anders Gudmundsson, Kuskatorpet (schaktning).
Koordinatsystem:	Sweref 99 TM
Höjdsystem:	RH 2000
Läge:	Halland, Snöstorps socken, Fyllinge 20:393, RAÄ 114, Koordinater X:6279624, Y:372209 (koordinater i sydvästra hörnet)
Undersökt:	Utredningsschakt 2524 löpmeter, Metalledekteringsrutor: 19 427 m ²
Dokumentation:	Metalledekteringsrutor, schakt, anläggningar och fynd mättes in med GPS. Digital information finns tillgänglig i Intrasisprojektet Snöstorp201757U. Digitala fotografier har fotonummer 2017-98:1-12, Fynden förvaras på Hallands kulturhistoriska museum och allt övrigt material är arkiverat i Kulturmiljö Hallands arkiv
Fynd:	I väntan på fyndfördelning har fynden har preliminärt tilldelats VM accessionsnummer: 300 009:1-130
Datering:	1600-tal och förhistorisk tid.

Referenser

- Carlie, L. 1997 En garnisons- och krigskyrkogård i centrala Halmstad. I: Bjerling, KB m fl (red) *Föreningen Gamla Halmstads årsbok 1997* Halmstad.
- Foard, G. 2009. The investigation of early modern battlefields in England.. I Meller, Harald/Literski, Norm. (Red). *Schlachtfeldarchäologie. Mitteldeutscher Archäologentag vom 09. bis 11. oktober 2008 in Halle* (Saale). Landesamt für Denkmalpflege und Archäologie Sachsen-Anhalt. Museum für Vorgeschichte. Halle.
- Foard, G. & Morris, R. 2013. *The Archaeology of English Battlefields: Conflict in the Pre-Industrial Landscape*. Research Report 168. The Archaeological Journal. Vol. 170.
- Hägge, E. 1975. Femton avgörande minuter i svensk historia. *Föreningen Gamla Halmstads årsbok 1975*. Halmstad
- Knarrström, A., 2006. Den okände soldatens okända grav – arkeologin om historiska slagfältsgrovar. *Meta. Medeltidsarkeologisk tidskrift Nr. 3*. Lund.
- Knarrström, B. 2006, *Slagfältet Om bataljen vid Landskrona 1677 och fynden från den första arkeologiska undersökningen av ett svenskt slagfält*, Saltsjö-Duvnäs.
- Knarrström, B. 2009. Battlefield research in Scania, Southern Sweden. Epic battles and small scale skirmishes in the scope of battlefield archaeology. I Meller, Harald/Literski, Norm. (Red). *Schlachtfeldarchäologie. Mitteldeutscher Archäologentag vom 09. bis 11. oktober 2008 in Halle* (Saale). Landesamt für Denkmalpflege und Archäologie Sachsen-Anhalt. Museum für Vorgeschichte. Halle.
- Knarrström, B. 2011. Examples from the dirt archive. Records of battlefield archaeology in Scania, Southern Sweden. I Nilsson, M. (Red.). *Militärhistorisk tidsskrift 2009–2010*. Försvarshögskolan. Stockholm.
- Knarrström, B. *In prep*. Arkeologi och historia – exemplet Lützen 1632. Årsskrift för historielärarnas förening. Stockholm.
- Knarrström, B. & Larsson, S. 2008, *Hans Majestäts friskyttar av Danmark*, Stockholm
- Nilsson, M. 2014, *Arkeologisk utredning avseende fastigheten 20:393 Kulturmiljö Halland*, Arkivrapport Halmstad
- Schürger, André. 2015. *The archaeology of the Battle of Lützen: an examination of 17th century military material culture*. School of Humanities, College of Arts. University of Glasgow. Glasgow.
- Stade, A. 2005, *Slaget vid Halmstad (Fyllebro) ur Rystad, G (red.) Kampen om Skåne*. Lund
- Tegnethed, S. 2011, *Spår efter slaget vid Fyllebro, Halland, Snöstorp sn RAÄ 84, Fyllinge 20:393. Arkeologisk förundersökning*. Kulturmiljö Halland Arkivrapport Halmstad

- Tegnhed, S. 2012a *"Medan fältnusiken ljudande från alla håll och artilleriet med god verkan begynte sitt dunder, började slaget."* Arkeologisk undersökning 2012:5, Halland, Snöstorps socken, Fyllinge 20:393, RAÄ 114. Kulturmiljö Halland. Halmstad
- Tegnhed, S. 2013 *Förundersökningen av fyra områden längs VA-ledningen mellan Veinge och Kistinge* Arkeologisk förundersökning 2012, Halland, Tjärby och Eldsberga socknar, Elestorp 7:445 m fl. Tjärby RAÄ 74-76, Eldsberga 146-149, 151-153, 156 och 158 Kulturmiljö Halland Arkivrapport Halmstad
- Tegnhed, S. 2015 *Slaget vid Genevad* Fördjupad arkeologisk förundersökning 2013 Halland, Eldsberga socken, Halmstad kommun, Eldsberga 33:1, Eldsberga RAÄ 162, Kulturmiljö Halland Arkivrapport Halmstad
- Tegnhed, S. 2016a, *Förundersökning av stensättning och slagfält vid Fyllebro* Arkeologisk förundersökning 2016, Halland, Snöstorps socken, Fyllinge 20:393, Snöstorp RAÄ 114, Arkivrapport Kulturmiljö Halland
- Tegnhed, S. 2016b, *Arkeologisk utredning inför vattenmagasin i Fyllinge*, Arkeologisk utredning 2016, Halland, Halmstad kommun, Snöstorps sn, Fyllinge 20:393, Arkivrapport Kulturmiljö Halland
- Toreld, C. 2002, *Villmansstrand*, Arkeologisk utredning 2002, Halland, Halmstad, Snöstorps socken/Trönninge socken, Fyllinge 20:393 m fl, Arkivrapport Hallands läns museer Landsantikvarien, Halmstad
- Toreld C. & Wranning P. 2003, *Framgrävt förflutet från Fyllinge, volym 1*, Resultat från undersökningarna 2001–2002. Arkeologiska rapporter från Landsantikvarien 2003: Fyllinge 9:437, Snöstorps socken, Halland, Halmstad.
- Ängeby, G. 2002, *Fyllinge 20:393*, Arkeologisk förundersökning 2002, Halland, Snöstorps socken, Fyllinge 20:393, Arkivrapport Hallandsläns museer Landsantikvarien, Halmstad

Övriga källor:

- Borgman, Daniel e-post 2015-04-14. Informationsskylten där illustrationen över slaget förekommer står uppställd vid Fyllingevägen, strax norr om bostadsområdet Fyllinge.

BILAGOR

Bilaga 1

Fyndförteckning med figur A, B och C

Accessionsnr: VM 300 009:1–128

Landskap: Halland

Socken: Snöstorp

Fastighet: Fyllinge 20:393

År: 2017

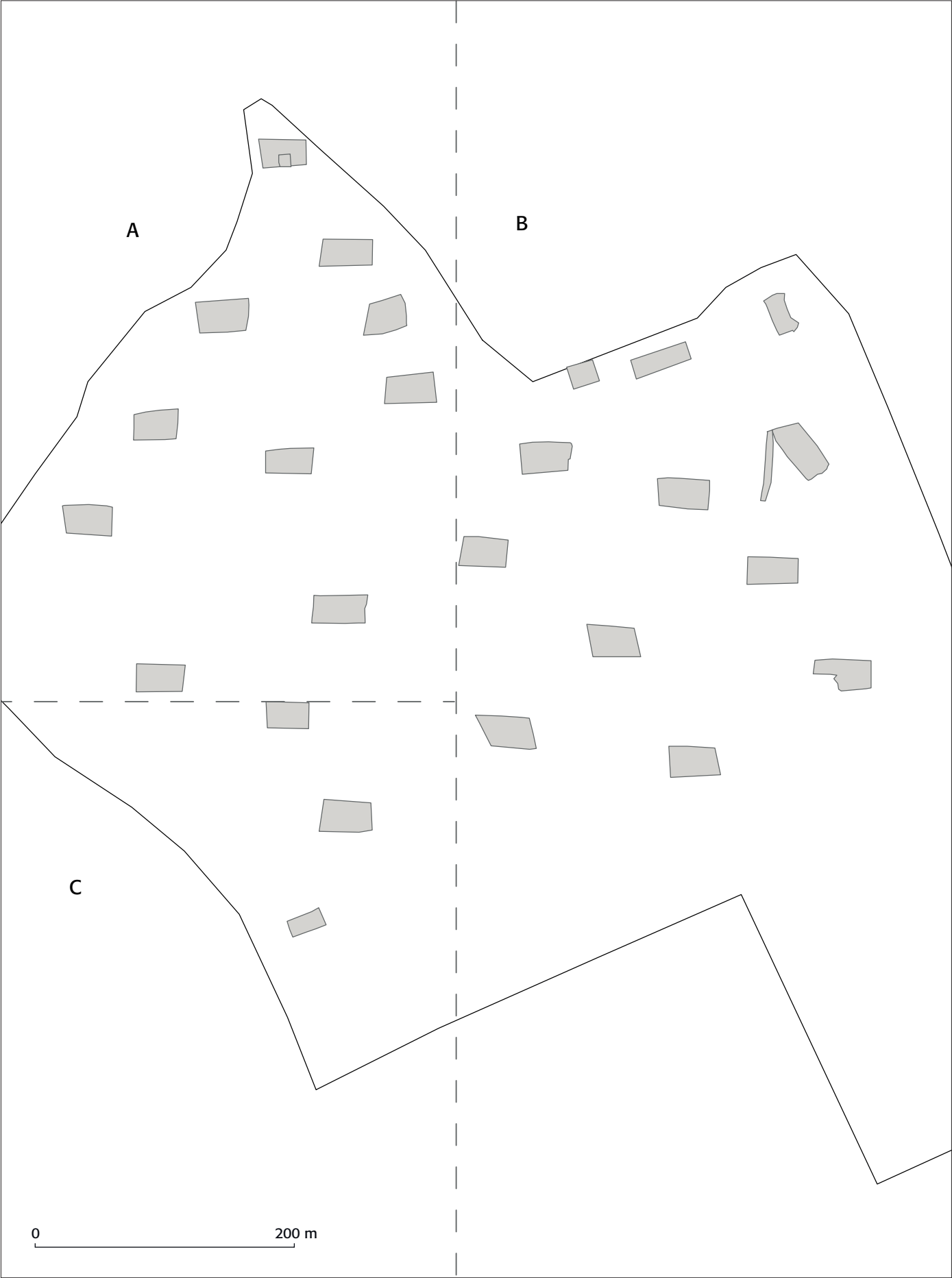
Fyndnummer	Subclass	Namn	Material	Sakord	Vikt	Antal	Fragmenter	Fyndstatus	Anmärkning	x	y	Undertyp	Längd	Bredd
1	Järn	F1 Fe fragm gallra	Järn			1	Fragment	Gallrat	Ruta 200	6280270,726	372079,943			
2	Koppar	F2 Mynt 1840-tal	Koppar	Mynt	5,7	1			Ruta 200 Mynt 2/3 skilling	6280269,513	372049,321			
3	Järn	F3 Fe fragm gallra	Järn		54	1	Fragment	Gallrat	Ruta 206 Fe fragm utgallrat	6280432,068	371774,227	Föremål	110	30
4	Cu-leg	F4 Cu-leg knapp	CU-leg	Knapp	3	1			Ruta 206 cu-leg knapp blommotiv	6280418,709	371779,748			
5	Järn	F5 Hästsko halv	Järn	Hästsko	141	1	Fragment	Gallrat	Ruta 206 Halv hästsko	6280422,941	371752,985	Schwedeneisern	120	45
6	Tenn	F6 tenn knappfragm.	Tenn		0,8	1	Fragment		Ruta 206 fragment av tennknapp	6280425,102	371750,079			
7	Järn	F7 Fe Hästsko halv	Järn	Hästsko	167,2	1	Fragment	Gallrat	Ruta 206 Halv hästsko	6280428,843	371761,36	Schwedeneisern	125	33
8	Koppar	F8 Mynt 1666	Koppar	Mynt	6,5	1			Ruta 231 1/6 öre Karl XI 1666	6280423,573	371766,014			
9	Cu-leg	F9 Cu-leg knapp	CU-leg	Knapp	2,3	1			Ruta 238, Cu-leg (ev tenn?) knapp	6280306,504	371734,38			
10	Tenn	F10 Smälta tenn(?)	Tenn		19,1	1			Ruta 238, Smälta	6280306,504	371734,38			
11	Bly	F11, Blyhagel	Bly		1,7	1			Ruta 238, Blyhagel	6280296,995	371730,111			
12	Cu-leg	F12 Cu-leg spänne m förgy	CU-leg	Spänne	11,1	1			Ruta 238, Spänne Cu-leg förgyllt	6280305,476	371729,115			
13	Cu-leg	F13 Cu-leg sölja	CU-leg	Sölja	7,3	1	Fragment		Ruta 238, Cu-leg sölja	6280301,914	371714,314			
14	Bly	F14 Blysmälta	Bly		10,4	2			Ruta 238, Blysmälta	6280290,451	371720,383			
15	Tenn	F15 Tenn-leg, dräkt detalj	Tenn		4,6	1			Ruta 238, dräkt detalj, ornamentik	6280295,13	371719,168			
16	Cu-leg	F16, Cu-leg knapp	CU-leg	Knapp	3,2	1			Ruta 238, Cu-leg, (tenn?) knapp	6280306,696	371718,63			
17	Bly	F17 Blyhagel avskjuten	Bly		1,8	1			Ruta 269, Blyhagel avskjuten fasetterade sidor	6280182,759	371789,021			
18	Bly	F18 Bly, knappfragment	Bly		2,5	1	Fragment		Ruta 258, Bly knappfragment	6280299,331	371841,923			
19	Cu-leg	F19 Cu-leg knapp	CU-leg	Knapp	4,5	1			Ruta 269, Cu-leg knapp	6280190,915	371776,329			
20	Cu-leg	F20 Cu-leg knapp, monogr	CU-leg	Knapp	1,4	1			Ruta 269, Cu-leg knapp med monogram	6280193,657	371769,873			
21	Cu-leg	F21 Cu-leg knapp	CU-leg	Knapp	3,4	1			Ruta 269, Cu-leg knapp	6280197,018	371770,378			

Fyndnummer	Subclass	Namn	Material	Sakord	Vikt	Antal	Fragmenter	Fyndstatus	Anmärkning	x	y	Undertyp	Längd	Bredd
22	Bly	F22 Blysmälta	Bly		18,2	1			Ruta 269, Blysmälta	6280188,815	371767,116			
23	Cu-leg	F23 Cu-leg kamfragment	CU-leg	Kam	0,5	1	Fragment		Ruta 269, Cu-leg kamfragment	6280184,346	371771,232			
24	Bly	F24, Utdragen muskötkula	Bly		23,9	1			Ruta 269, Bly utdragen muskötkula, med hål i	6280178,069	371777,3			
25	Cu-leg	F25 Cu-leg beslag	CU-leg	Beslag	0,8	1	Fragment		Ruta 269, Cu-leg beslag med järnnitar	6280185,087	371785,507			
26	Cu-leg	F26 Cu-leg föremål	CU-leg	Föremål	21,4	1			Ruta 269, Föremål till kruthantering?	6280183,636	371764,431			
27	Cu-leg	F27 Cu-leg knapp	CU-leg	Knapp	7,7	1			Ruta 269, Cu-leg knapp	6280184,144	371760,821			
28	Cu-leg	F28 Cu-leg knapp	CU-leg	Knapp	1,6	1			Ruta 269, Cu-leg knapp	6280195,134	371754,996			
29	Järn	F29 Fe fragment	Järn		7,8	1	Fragment	Gallrat	Ruta 269, Fe fragment	6280194,103	371757,166		20	14
30	Cu-leg	F30, Cu-leg knapp	CU-leg	Knapp	13,2	1			Ruta 246, Cu-leg knapp	6280243,533	371883,533			
31	Cu-leg	F31 Cu-leg mynt	CU-leg		4,1	1			Ruta 341, Cu-leg mynt slitet	6280206,628	371656,2			
32	Cu-leg	F32 Cu-leg fragment	CU-leg		2,1	1			Ruta 341, Cu-leg fragment	6280204,113	371663,894			
33	Järn	F33, Fe Hästsko halv	Järn	Hästsko	111,7	1		Gallrat	Ruta 354, Fe hästsko, halv	6280253,299	371991,449	Schwedeneisern	120	30
34	Tenn	F34 Tenn(?) skedfragment	Tenn		3,4	1			Ruta 354, Tennsked fragment	6280249,761	371994,815			
35	Koppar	F35 Mynt ev 1806	Koppar	Mynt	4,5	1			Ruta 354, Mynt 1/4 skilling (ev 1806)	6280256,4	372006,887			
36	Bly	F36, Bly pistolkula 12mm	Bly		9,8	1			Ruta 354, Pistolkula 12 mm i diam, gjuttapp kvar	6280245,233	371996,547			
37	Bly	F37, Bly-plombering/sigill	Bly		20,4	1			Ruta 354, Bly-plombering/sigill	6280248,066	371992,449			
38	Cu-leg	F38 Cu-leg mynt/knapp?	CU-leg		2,7	1			Ruta 410, Cu-leg, mynt/knapp? slitet	6280187,46	371953,959			
39	Cu-leg	F39, Cu-leg Supsked	CU-leg		24,4	1			Ruta 410, Cu-leg supsked trasig	6280187,331	371956,625			
40	Järn	F40, Fe Hästsko halv	Järn	Hästsko	73,1	1	Fragment	Gallrat	Ruta 410, Fe halv hästsko	6280194,196	371958,97	Schwedeneisern	100	25
41	Järn	F41, Fe Lekande fragment	Järn		10,8	1	Fragment	Gallrat	Ruta 410, Fe Lekander, 30 mm i diameter	6280189,657	371986,427		30	30
42	Järn	F42, Fe halv hästsko	Järn	Hästsko	119	1		Gallrat	Ruta 424, Fe Hästsko halv	6280166,135	372065,192	Schwedeneisern	115	25
43	Bly	F43 Bly pistolkula anslag	Bly		12,3	1			Ruta 424, Pistolkula 13 mm, gjuttapp, anslagsspår	6280172,261	372061,286			
44	Bly	F44 Bly bricka/knapp	Bly		3,1	1			Ruta 424, Bly bricka/knapp	6280171,481	372062,514			
45	Bly	F45, Bly muskötkula	Bly		24,4	1			Ruta 424, Bly muskötkula 16,5 mm i diameter	6280173,377	372082,619			
46	Bly	F46 Bly muskötkula 17 mm	Bly		29,6	1			Ruta 424 Bly muskötkula 17 mm, spår efter krut	6280165,98	372069,055			
47	Järn	F47 Fe hästsko halv	Järn	Hästsko	120,7	1		Gallrat	Ruta 424, Fe Hästsko halv	6280159,817	372069,564	Schwedeneisern	120	25
48	Bly	F48 Bly pistolkula	Bly		14,2	1			Ruta 424, Bly pistolkula 13 mm, anslag hårt mater.	6280157,987	372074,267			

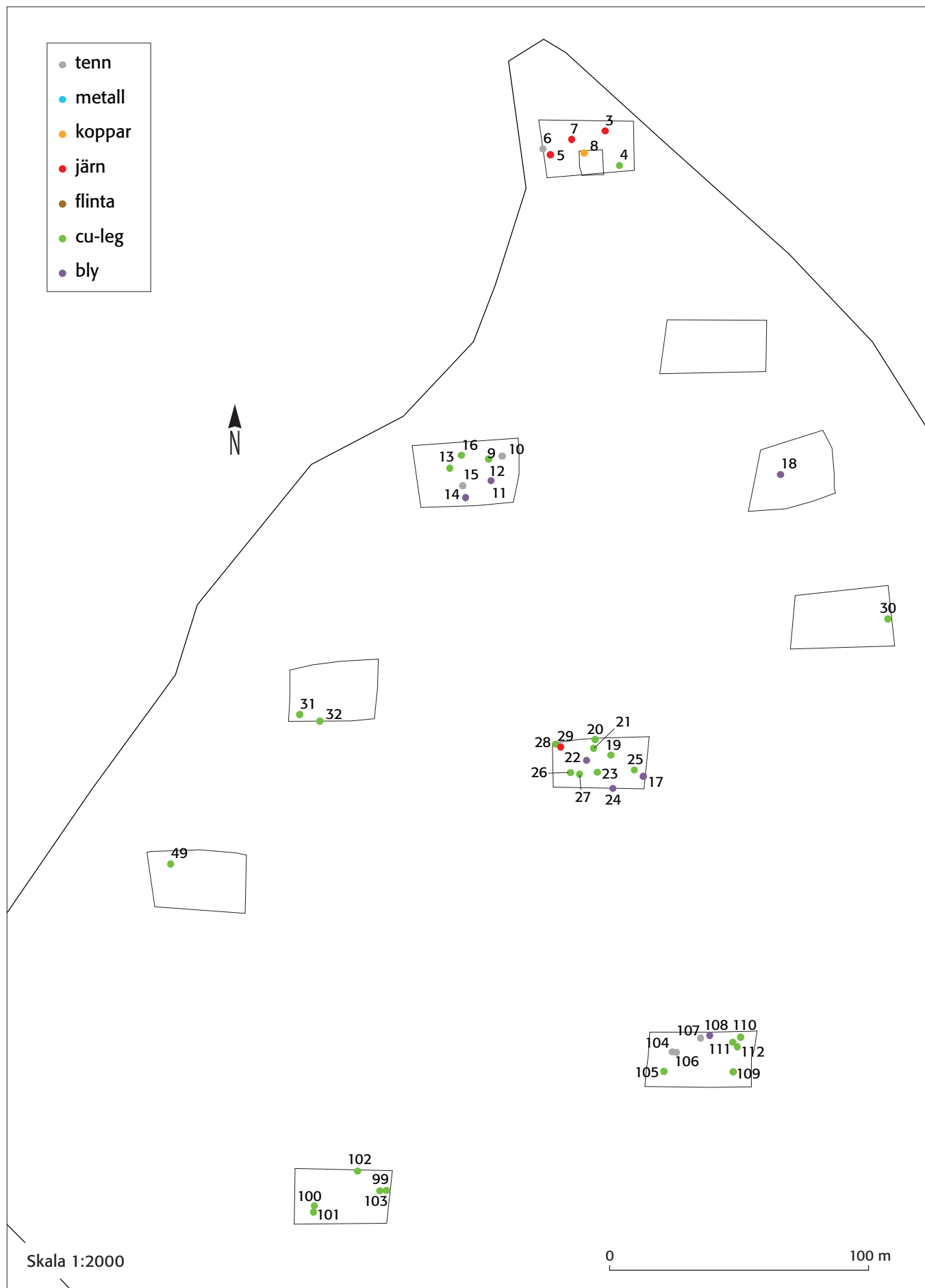
Fyndnummer	Subclass	Namn	Material	Sakord	Vikt	Antal	Fragmenter	Fyndstatus	Anmärkning	x	y	Undertyp	Längd	Bredd
49	Cu-leg	F49 Cu-leg spänne	CU-leg	Spänne	18,4	1			Ruta 402. Cu-leg spänne	6280148,802	371606,334			
50	Järn	F50 Fe hästsko halv	Järn	Hästsko	164,3	1	Fragment	Gallrat	Ruta 443, Hästsko halv	6280028,138	372188,167	Schwedeneisern	137	30
51	Metall	F51 kamfragment försilvr.	Metall		2,3	1	Fragment		Ruta 510, kamfragment dekorerad	6279987,243	371953,843			
52	Cu-leg	F52 Cu-leg bleck	CU-leg	Bleck	1,7	1	Fragment		Ruta 510	6279984,925	371953,131			
53	Bly	F53 Blystav	Bly		1,6	1	Fragment		Ruta 510, Blystav, kvadratisk tvärsnitt	6279985,389	371950,419			
54	Tenn	F54 Tenn(?) skedfragment	Tenn		3,3	1			Ruta 510	6279984,423	371949,235			
55	Bly	F55 Blyplomb	Bly		10,5	1			Ruta 510, Tullstämpel "inrikes"	6279971,654	371959,709			
56	Cu-leg	F56 Cu-leg låsknapp	CU-leg		13,2	1			Ruta 510, Cu-leg låsknapp	6279987,807	371931,816			
57	Cu-leg	F57 Cu-leg föremål	CU-leg	Föremål	11,1	1			Ruta 510, kronstämpel, inre av järn	6279990,097	371922,485			
58	Cu-leg	F58 Cu-leg beslag	CU-leg	Beslag	1	1			Ruta 510	6279983,7	371943,348			
59	Järn	F59 Fe föremål	Järn	Föremål	110,9	1		Gallrat	Ruta 510. Okänt föremål	6279973,82	371950,337		105	55
60	Järn	F60 Fe Hästsko halv	Järn	Hästsko	134	1	Fragment	Gallrat	Ruta 510	6279970,281	371951,109	Schwedeneisern	130	30
61	Tenn	F61 Tenn rytтарfigurin	Tenn		3,8	1	Fragment		Ruta 510, rytтарfigurin till häst, fragment	6279971,214	371950,651			
62	Cu-leg	F62 Cu-leg knapp	CU-leg	Knapp	0,6	1			Ruta 510	6279970,643	371944,525			
63	Bly	F63 Blysmälta	Bly		1,5	1			Ruta 510, smälta	6279971,393	371943,605			
64	Metall	F64 Metallfragment	Metall		7,7	1			Ruta 510 okänt material	6279976,698	371943,912			
65	Cu-leg	F65 Cu-leg föremål	CU-leg	Föremål	9,7	1	Fragment		Ruta 581, okänt föremål, halvt	6280043,932	372029,213			
66	Bly	F66 bly muskötkula	Bly		21,5	1			Ruta 581, muskötkula 15,5 mm i diameter	6280050,093	372025,22			
67	Cu-leg	F67 Cu-leg dekorerad	CU-leg		4,5		Fragment		Ruta 581, Cu-leg okänt föremål dekorerat	6280058,659	372024,736			
68	Koppar	F68 Cu virad tråd	Koppar		2,4	1	Fragment		Ruta 581, virad koppartråd	6280044,443	372005,168			
69	Bly	F69 Blyhagel	Bly		3,7	1			Ruta 581, blyhagel	6280045,65	372014,236			
70	Järn	F70 Fe knivblad/dolk?	Järn		17,8	1	Fragment	Gallrat	Ruta 432 Fe knivblad/dolk?	6280101,371	372129,161		60	22
71	Cu-leg	F71 Cu-leg, dekor sked(?)	CU-leg		4,1	1	Fragment		Ruta 432, ev sked, dekor	6280107,235	372136,319			
72	Bly	F72, Blysmälta	Bly		7,5	1			Ruta 432, Blysmälta	6280109,028	372143,088			
73	Tenn	F73 Tenn dekorerad	Tenn		5,7	1	Fragment		Ruta 432, tenn med dekor	6280101,536	372144,227			
74	Cu-leg	F74 Cu-leg knapp	CU-leg	Knapp	3,6	1			Ruta 595	6280119,282	371937,519			
75	Järn	F75 Fe ring	Järn		108	1		Gallrat	Ruta 595, Järnring 74 mm i diameter	6280124,892	371935,253		74	12
76	Bly	F76 Blyhagel	Bly		2,9	1			Ruta 595, blyhagel tuggad på	6280119,832	371931,089		0	0
77	Cu-leg	F77 Cu-leg beslag	CU-leg	Beslag	2,1	1			Ruta 595	6280120,78	371930,42		0	0
78	Cu-leg	F78 Cu-leg nit	CU-leg	Nit	2,5	1			Ruta 595, dekorationsnit	6280118,381	371929,745		0	0
79	Järn	F79 Fe fragment	Järn		6,2	1	Fragment	Gallrat	Ruta 595, fe böjd	6280119,184	371921,894		40	9
80	Tenn	F80 Tennfragment	Tenn		1	1	Fragment		Ruta 595	6280113,461	371920,497			

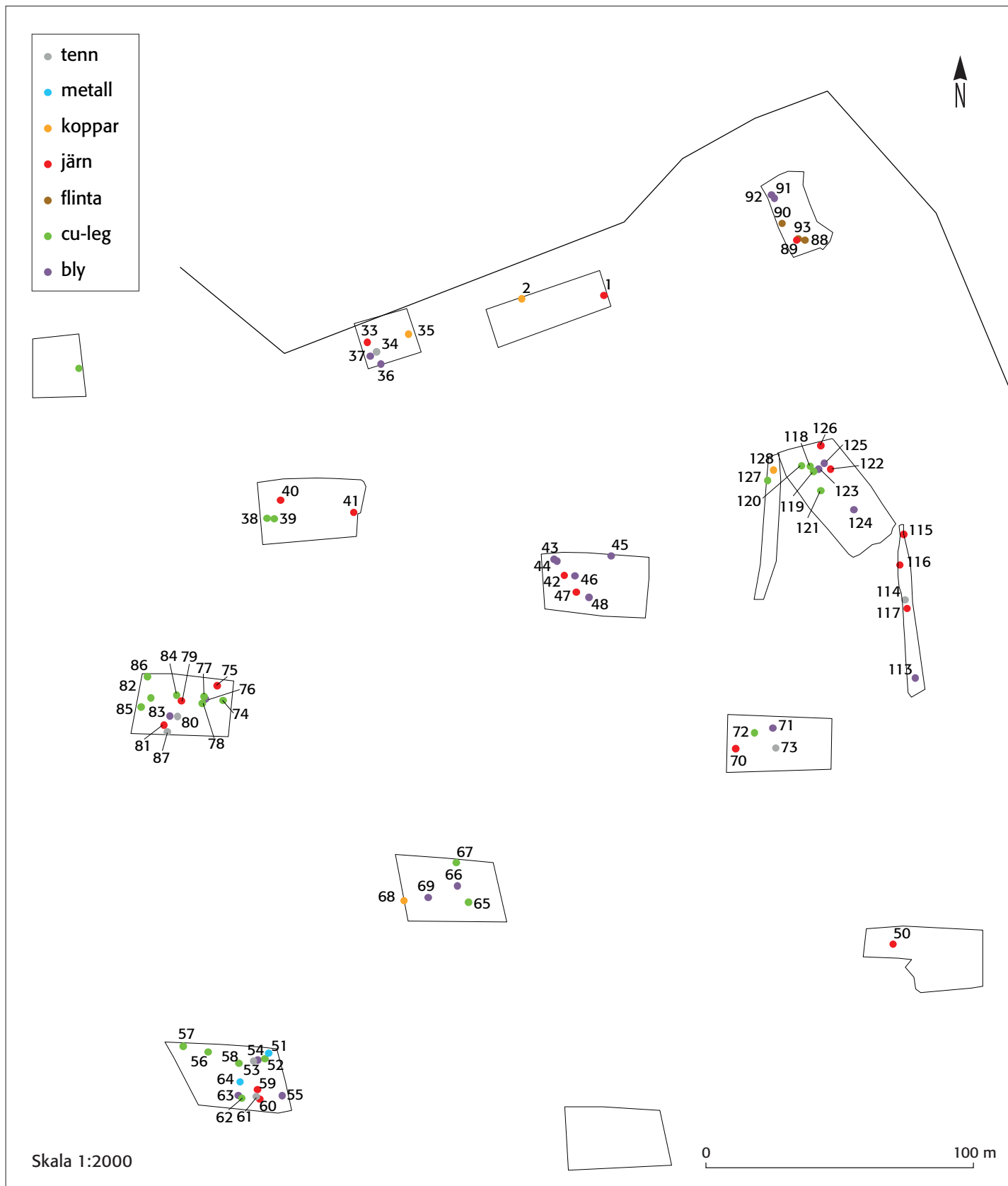
Fyndnummer	Subclass	Namn	Material	Sakord	Vikt	Antal	Fragmenter	Fyndstatus	Anmärkning	x	y	Undertyp	Längd	Bredd
81	Bly	F81 Blyhagel	Bly		1,4	1			Ruta 595, Blyhagel	6280113,626	371917,687			
82	Cu-leg	F82 Cu-leg smälta	CU-leg	Smälta	2,5	1			Ruta 595	6280120,375	371910,453			
83	Järn	F83 Fe fragment	Järn		7,4	1	Fragment	Gallrat	Ruta 595, fe fragment	6280110,247	371915,452		44	18
84	Cu-leg	F84 Cu-leg ornament	CU-leg		1,5	1			Ruta 595, Cu-leg ornament	6280121,358	371920,134			
85	Cu-leg	F85 Cu-leg föremål	CU-leg	Föremål	1,8	1			Ruta 595, beslag med två taggar	6280116,939	371906,822			
86	Cu-leg	F86 Cu-leg fragment	CU-leg		0,4	1	Fragment		Ruta 595, platt litet fragment	6280128,299	371909,222			
87	Tenn	F87 Tenn Ryttafigurin	Tenn		3,3	1	Fragment		Ruta 595, Rttarfig-urin tenn med färg	6280107,57	371916,659			
88	Flinta GAM	F88 Flinta Avslag	Flinta	Avslag	14,4	1			Ruta 610, flintavslag	6280291,419	372155,103			
89	Flinta GAM	F89 Flinta avslag	Flinta	Avslag	11,9	1			Ruta 610, flintavslag	6280291,882	372152,635			
90	Flinta GAM	F90 Flinta skrapa	Flinta	Skrapa	9,2	1			Ruta 610, Flintskrapa	6280297,703	372146,631			
91	Bly	F91 Bly muskötula	Bly		23,7	1			Ruta 610, Bly muskötula 16 mm i diameter	6280307,123	372143,719			
92	Bly	F92 Bly pistolkula	Bly		8,5	1			Ruta 610, pistolkula med spår av träff	6280308,438	372142,634			
93	Järn	F93 Fe Druvhagel fragment	Järn		142	1	Fragment		Ruta 610, Druvhagel sönderskjutet	6280291,478	372152,18	Druvhagel fragment	48	48
94	Bly	F94 Bly muskötula	Bly		18,2	1			Ruta 632, Muskötula 15 mm	6279914,683	371830,972			
95	Cu-leg	F95 Cu-leg litet lock	CU-leg		1,6	1			Ruta 632, Cu-leg lock till krut?	6279916,576	371829,245			
96	Bly	F96 Helmantlad kula 9 mm	Bly		5,7	1			Ruta 632, Kula med bly och fosfor i inre kärnan.	6279903,586	371812,192			
97	Cu-leg	F97 Cu-leg	CU-leg		2,3	1			Ruta 632, Cu-leg band 65 mm	6279905,817	371808,977			
98	Järn	F98 Fe Hästsko	Järn	Hästsko	160	1	Fragment	Gallrat	Ruta 652, Halv hästsko	6279998,208	371766,459	Schwedeneisern	130	28
99	Cu-leg	F99 Cu-leg bricka	CU-leg		1,2	1			Ruta 657, Cu-leg rund bricka med hål i	6280022,503	371687,061			
100	Cu-leg	F100 Cu-leg knapp	CU-leg	Knapp	2,8	1			Ruta 657, Cu-leg knapp	6280014,38	371661,627			
101	Cu-leg	F101, Cu-leg knapp	CU-leg	Knapp	1	2			Ruta 657. knapp i två delar (trasig)	6280016,759	371661,975			
102	Cu-leg	F102 Cu-leg knapp	CU-leg	Knapp	8,3	1			Ruta 657, Cu-leg knapp	6280030,176	371678,494			
103	Cu-leg	F103 Cu-leg knapp	CU-leg	Knapp	4,4	1			Ruta 657, Cu-leg låsknapp	6280022,721	371689,721			
104	Tenn	F104 Tenn(?) gaffelfragm.	Tenn		16,2	1	Fragment		Ruta 668, Tenn gaffelfragment	6280076,157	371800,109			
105	Cu-leg	F105 Cu-leg. knapp	CU-leg	Knapp	2,8	1			Ruta 668	6280068,745	371796,885			
106	Tenn	F106 Tenn skålbotten	Tenn		11,2	1	Fragment		Ruta 668, skålbotten med rand	6280075,972	371801,193			
107	Tenn	F107 Tenn(?) skedskaft	Tenn		12,4	1	Fragment		Ruta 668, Skedskaft med dekor	6280081,58	371811,182			
108	Bly	F108 Bly smälta	Bly		1,3	1			Ruta 668, Blysmälta	6280082,641	371814,667			
109	Cu-leg	F109 Cu-leg smyckedetalj	CU-leg		5,1	1	Fragment		Ruta 668, Smycke med ornament (spänne?)	6280068,512	371823,654			

Fyndnummer	Subclass	Namn	Material	Sakord	Vikt	Antal	Fragmenter	Fyndstatus	Anmärkning	X	Y	Undertyp	Längd	Bredd
110	Cu-leg	F110Cu-leg knapp	CU-leg	Knapp	3,3	1			Ruta 668, Knapp med dekor, cirkel med prickar	6280080,007	371823,496			
111	Cu-leg	F111 Cu-leg fragment	CU-leg		4,1	1			Ruta 668, Cu-leg fragment	6280078,227	371825,311			
112	Cu-leg	F112 Cu-leg hyllsbotten	CU-leg		0,5	1	Fragment		Ruta 668, Cu-leg hyllsbotten fragment	6280081,975	371826,516			
113	Bly	F113 Blysmälta	Bly		10,5	1			Ruta(Schakt) 890, Blysmälta	6280128,752	372196,454			
114	Tenn	F114 Tennsked försilvråd	Tenn		10,5	1	Fragment		Ruta(schakt) 890, Försilvråd tennsked	6280157,023	372192,504			
115	Järn	F115 Fe hästsko	Järn	Hästsko	57,1	1	Fragment	Gallrat	Ruta (schakt) 890, Halv hästsko extra liten.	6280181,513	372192,068	Schwedeneisern	80	22
116	Järn	F116 Fe Hästsko	Järn	Hästsko	92,8	1	Fragment	Gallrat	Ruta (schakt) 890, fe hästsko halv	6280169,933	372190,748	Schwedeneisern	110	28
117	Järn	F117 Fe kedja	Järn		20,4	1	Fragment	Gallrat	Ruta (schakt) 890 Fe Kedjelänkar	6280153,681	372193,408	Kedjelänk	65	20
118	Cu-leg	F118 Cu-leg polett	CU-leg		3,5	1			Ruta 915, Cu-leg Polett Tyskland (okänd ålder)	6280207,05	372154,005			
119	Cu-leg	F119 Cu-leg fingerborg	CU-leg		3,9	1			Ruta 915, Cu-leg Fingerborg	6280205,036	372158,331			
120	Cu-leg	F120 Cu-leg bleck	CU-leg	Bleck	1,4	1	Fragment		Ruta 915, Cu-leg bleck	6280206,97	372157,246			
121	Cu-leg	F121 Cu-leg bleck	CU-leg	Bleck	1	1	Fragment		Ruta 915, Cu-leg bleck dubbelvikt	6280197,737	372161,054			
122	Bly	F122 Blysmälta	Bly		7,4	1			Ruta 915, Blysmälta	6280208,078	372162,475			
123	Bly	F123	Bly		4,2	1			Ruta 915, Blysmälta	6280205,934	372160,238			
124	Bly	F124	Bly		61,9	1			Ruta 915, Blysmälta	6280190,622	372173,502			
125	Järn	F125 Fe fragment	Järn		10,2	1	Fragment	Gallrat	Ruta 915, Fe fragment	6280205,877	372164,722		30	23
126	Järn	F126 Fe handgranatsplit.	Järn		107,6	1	Fragment	Konservering	Ruta 915, Handgranatsplitter konserveras	6280214,767	372161,095		60	43
127	Cu-leg	F128 Cu-leg Ögla	CU-leg		22,7	1			Ruta 934, Cu-leg ögla	6280201,709	372141,283			
128	Koppar	F128 Kopparmynt slitet	Koppar	Mynt	3,4	1			Ruta 934, kopparmynt mycket slitet	6280205,576	372143,447			

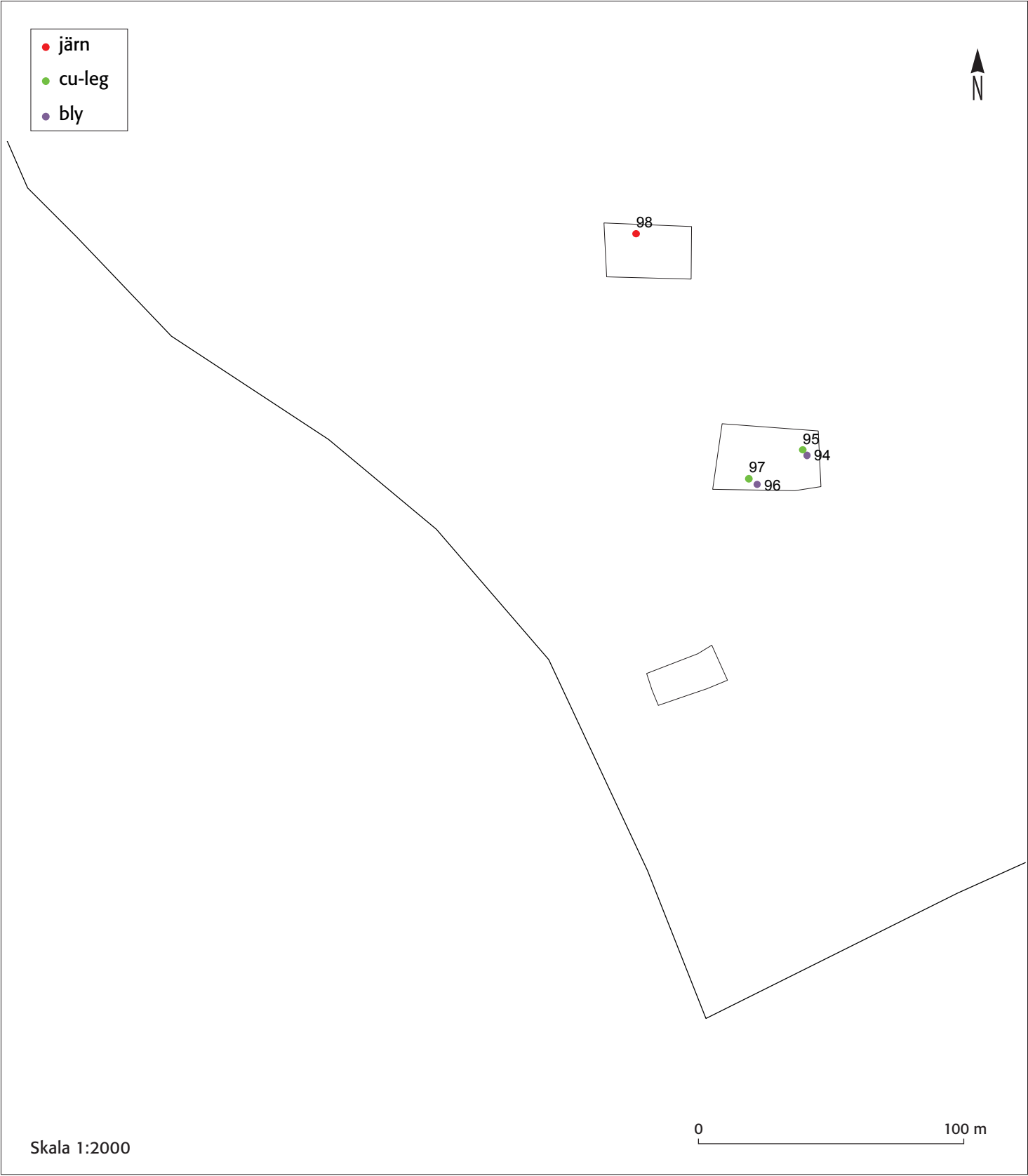

Utsnittsoversikt. Skala 1:4000.

B

Bilaga 2

Schaktbeskrivning

Schakt nr	Alv	Matjord (m)	Anläggningar	Längd (m)
219		0,4		34
286	Rödbrun grov sand med partier av torv och siltig sand.	0,4		55
301	Rödbrun grov sand med partier av torv och siltig sand. Tagit upp tre stycken djupschakt i schaktet för att kontrollera ev överlagringar. Men torvbildningar/vegetationslager varvas med sand och sedan sten i botten och lera i djupet.	0,4		156,5
363	Brun sand med vattenpåverkade och torvpartier. Bitvis mycket stenigt och stenblock.	0,4		128,5
370	Brun sand med vattenpåverkade och torvpartier. Bitvis mycket stenigt och stenblock.	0,4		126
462	Brun siltig sand	0,4	-	26
469	Gulvit vattenpåverkad siltig sand. Stenar i storlek från markfasta till knytnävstora.	0,4		27
479	Gulbeigegrå vattenpåverkad siltig sand. Mycket sten i södra änden av schaktet. Dräneringsdiken	0,4		25,5
487	Gråbrun siltig fin san. Markfasta stenar och berg i dagen.	0,3-0,4		34
495	Brun sand med mycket sten i diverse storlekar.	0,3-0,4		12
500	Brunbeigeorange silt med mörka torvpartier. Fuktigt.	0,4		60
519	Brunorange siltig fin sand. Vattenpåverkad i partier. Dräneringsdiken. Sten i dagen.	0,4		79,5
534	Svårschaktat område. Stora stenblock i matjorden och i dagen. Mycket sten i hela schaktet.	0,4		43
544	Mycket svårschaktat. Stora stenblock, silt och torv om vartannat.	0,4		27
552	Brunorange sand	0,4		30
559	Stenrikt, från stora stenar till knytnävstora.	0,4		28
563	Brun silt och sten	0,4		17
567	Mörkbrunorange fuktig grov sand med inslag av orangeljusbrun fin sand	0,3		20,5
695	Beigebrun silt och lera. Blött. Dräneringsdiken.	0,4		40
706	Ljusbeige siltig sand i norra halvan. Beige silt i södra halvan. På förhöjningen mitt i schaktet ökar mängden sten. Många dräneringsdiken	0,4		113
728	I schaktets ändar brungrå silt På förhöjning mer sten. Dräneringsdiken	0,4		132
757	Ljusbrun siltig sand	0,4		6
761	Brunorange siltig sand	0,4	Två stolphål med tveksam ålder, kan vara sentida. Matjordsfärgade.	39
786	Brunorange siltig sand	0,4		3,5
790	Orangebeige siltig sand. Dräneringsdiken	0,3-0,4		36
798	Orangebeige siltig sand. Dräneringsdiken	0,3-0,4		99

Schakt nr	Alv	Matjord (m)	Anläggningar	Längd (m)
810	Brun siltig sand	0,3-0,4		69,5
816	Brun siltig sand	0,3-0,4		62
823	Rödbrun siltig sand	0,3-0,4	Två små stolphål	56
849	Brunorangeröd siltig sand, med järnutfällningar.	0,3-0,4		44,5
855	Rödbrun siltig fin sand	0,3-0,4		79
864	Rödbrun siltig fin sand	0,3-0,4		36
869	Ljusbrun siltig fin sand. Dräneringsdiken	0,3-0,4		57
890	Mättes in som schakt men borde vara grävenhet. (Schakt 1035 och 1039 drogs i det)			65
947	Mörkbrun sten och grusig grov sand.	0,4	Tre stycken hårdbottnar. Syns som sotiga svarta grusfläckar i alven.	49
1005	Mörkbrun torvig silt och mycket sten	0,4		13
1009	Mörkbrun torvig silt och mycket sten	0,4		20
1014	Mörkbrun torvig silt och mycket sten	0,4		27
1021	Brun siltig sand, sten och partier med torvbildningar och silt. Blött.	0,4		154
1035	Mörkbrun sand med mycket sten	0,4		5,5
1039	Mörkbrun sand med mycket sten	0,4		30,5
1048	Brun siltig sand. På förhöjning brunorange gul fin sand (där anläggningarna framkom). Båda ändarna av schaktet mycket fuktigt.	0,4		66
1155	Brunorange siltig sand. Dräneringsdiken	0,4-0,5		51
1164	Brun siltig sand	0,4		21
1169	Ljusbrunorange fin sand. Blött.	0,3-0,5		159
1188	Ljusbrun siltig fin sand med spår av järnutfällningar. I södra änden finns recenta nedgrävningar, exempelvis en cementerad brunn med tegelsten i kanterna och glasbitar etc.	0,4		61,5

Bilaga 3

Daniel Borgmans uppställning över de olika arméerna

Bilaga 4

Fotografier över fynd som gallrats ut inför magasinering

Foto: A Andersson. Skala, se skalstockar.

(fotonr. 2017-98-09)

(fotonr. 2017-98-11)

(fotonr. 2017-98-08)

(fotonr. 2017-98-10)

Bilaga 5

Storlek metalledekteringsrutor

Metalledekterings- ruta nr.	Storlek (m²)
200	653
206	728
212	803
238	964
246	841
258	755
269	686
341	752
354	360
402	836
410	866
424	887
432	793
443	815
510	907
581	861
590	834
595	787
610	455
632	910
652	651
657	768
668	867
749	367
915	1002
934	279

KULTURMILJÖ
HALLAND

Postadress: Bastionsgatan 3 | 302 43 Halmstad | Tel: 035-19 26 00
E-post: kansli@kulturmiljohalland.se | Hemsida: www.kulturmiljohalland.se